

СТАНОВИЩЕ

ПО ПРОЕКТА ЕНЕРГИЙНА СТРАТЕГИЯ НА БЪЛГАРИЯ ДО 2020 Г.

Ст.н.с. д-р. Пламен Цветанов

ИЯИЯЕ-БАН

Настоящото становище обхваща: преглед на съдържанието на проекта (I), бележки по неговия обхват и цели (II) и заключение (III).

I. По съдържанието на проекта за стратегия

Проектът обхваща няколко раздела: поглед към 2020 г., енергийна сигурност, намаляване емисиите на парникови газове, увеличаване дела на възобновяемите енергийни източници в общото крайно потребление на енергия, повишаване на енергийната ефективност, независимо регулиран и конкурентен енергиен пазар, средносрочна програма 2010 – 2013 г. и поглед към 2020 г. в цифри.

I.1. Поглед към 2020 г.

- В раздела са формулирани основните предизвикателства пред българската енергетика. Правилно е отбелязана високата енергийна зависимост поради практически 100 % внос на нефт, газ и ядрено гориво. В последния раздел, обаче, „Поглед към 2020 г. в цифри” зависимостта е само от нефт и газ, а ядреното гориво е прието за национален енергиен ресурс, поради което общата енергийна зависимост е около 49 %.
- В частта за намаляване на зависимостта от внос на газ са декларирани „максимални усилия” за връзки със съседни страни и развитие на национални източници, без да е формулирана задачата за диверсификация на вноса на основните потоци газ за България.
- Подчертава се високата енергийна интензивност на страната – „с 89 % по-висока от средната за ЕС”. По-късно се доказва, че към 2020 г. ще намалим това изоставане наполовина. Тук се въвежда още една манипулация на основен индикатор на енергийната икономика, като енергийното потребление се отнася към паритета на покупателната способност. (Този показател на икономиката се използва за други цели). В индикаторите за устойчиво развитие на ЕС енергийният интензитет се измерва към реалния брутен вътрешен продукт. По [2] за 2008 г. България е 5.65 пъти по-енергийно интензивна от ЕС-27 и 6,29 пъти по-енергийно интензивна от ЕС-15. Графиката на Евростат за интензивността на страните-членки на ЕС е дадена в Приложение 1.
- В раздела са формулирани пет основни направления на енергийната стратегия, сред които не фигурира намаляване на енергийната зависимост. В това няма нищо удивително – политиката през последното десетилетие не е поставяла тази европейска и национална цел сред приоритетите на енергетиката.
- Декларираното подобряване на използването на местните енергоресурси (националния въгледобив) е достатъчно общо. То намира конкретна интерпретация в ролята им за производство на електро енергия в частта „Поглед към 2020 г. в цифри”, където електроенергията от националния въгледобив намалява. (Картината е маскирана чрез представяне на производството на електрическа енергия в общ ред ” ТЕЦ вкл. биомаса”.

- „В търсене на разумния баланс между наличния енергиен ресурс в страната и европейските цели за чиста енергия” в раздела въобще не се споменава за ролята на енергийната ефективност и за отказ от екстензивното развитие на енергетиката.

I.2. Енергийна сигурност

След разказа за пет приоритетни области на енергийната политика на ЕС следват някои неточни и двусмислени формулировки:

- В частта „Режим за изграждане на нова енергийна инфраструктура” правилно се отбелязва, че от гледна точка на европейската рамка „Конкуренцията при изграждане на електропроизводствени мощности се осигурява чрез прозрачна разрешителна процедура. Същността на тази процедура се състои в това, че всеки инвеститор има правото на свободно решение за влягане на средства в нова централа, като поема както рисковете, така и печалбите от инициативата си. При тази процедура, собственикът на новата мощност сам търси реализация на произведената електрическа енергия”. Веднага, обаче се отбелязва, че, „В случай че не бъдат изградени достатъчно електропроизводствени мощности въз основа на разрешителната процедура, държавите-членки трябва да гарантират сигурността на доставките чрез въвеждане и организиране на търгове за изграждане на нови мощности”. По принцип такава формулировка е необходима, но в страни като България тя отваря вратичката към традиционно манипулираните прогнози за електропотребностите (Приложение 2), абсурдните заклинания „България – енергиен остров” и екстензивно развитие в полза на корпоративни и чужди интереси. Ето защо трябва да има допълнителни изисквания, които да гарантират обществения интерес, а търговете да се провеждат само при недостиг на мощности за потребностите на уязвимите потребители (бит, малки и средни предприятия).
- В частта „Политика” правилно са формулирани някои от насоките на енергийната сигурност: намаляване на зависимостта от внос на енергийни ресурси, диверсификация на трасетата, диверсификация на доставчиците и на източниците. Енергийната сигурност в раздела, обаче, се декларира в девет направления единствено от позициите на енергоснабдяването. (Енергийната ефективност и цените не са упоменати като фактори и елементи на енергийната сигурност). Подчертава се в частност, че „специален приоритет ще представлява и съхраняването на едно достижение на българската енергетика – централизираното топлоснабдяване. Тази екологична, ефективна и комфортна възможност е пред риск да бъде загубена, ако продължи задълбочаващата се тенденция на неплатените сметки”. Това ли е проблемът на централизираното топлоснабдяване, евентуалния фалит на който може да срути и сигурността на електроснабдяването?
- В заключителната част на раздела е написано: ”От гледна точка на енергийна сигурност и устойчиво развитие най-предпочитан енергиен ресурс са възобновяемите източници. Същевременно, обаче, скъпите технологии за оползотворяването им не позволява тяхното бързо навлизане. Поради това ядрената енергия и природният газ представляват подходящи ресурси за прехода към ниско въглеродни енергетика и икономика”. Нима ядрената енергия и природният газ са евтини и бързо внедряеми ресурси? Освен това как те се вписват в енергийната зависимост и нейната връзка с националната сигурност?

I.3. Намаляване на емисиите от парникови газове

- Не е точно, че „намаляването на емисиите от парникови газове е изведено като център на европейската енергийна политика”. То е едно от основните предизвика-

телства на съвременното, но е също така важно, както зависимостта от внос на енергийни ресурси, конкурентоспособността на енергетиката и икономиката и приемливите цени на горивата и енергията.

- Добре представената в раздела схема за участие в търговията с емисии на парникови газове не формулира конкретно какви са рисковете за основните въглищни централи на страната, какви са рисковете от по-високи цени за българските потребители и каква е позицията на България на преговорите в ЕС в тази област.

I.4. Увеличаване на дела на възобновяемите енергийни източници в общото крайно потребление на енергия

- В раздела е отбелязано, че „оползотворяването на ВЕИ за производство на енергия за отопление и охладителни нужди не се подкрепя”. Защо?
- Правилно е отбелязано, че „при едновременно подобряване на енергийната ефективност и на механизмите за насърчаване на ВЕИ, националната цел може да бъде значително преизпълнена и че преизпълнението на целта ще позволи на страната да продава излишъка чрез приетите механизми за трансфер на сертификати на други страни в ЕС”. Поради недостатъчно развитата в страната и в стратегията политика за енергийна ефективност този ефект не е адекватно количествено оценен.

I.5. Повишаване на енергийната ефективност

- Още в началото на стратегията се подчертава, че „Енергийното спестяване е мярката с най-висока степен на готовност за прилагане и сигурен път за постигане на целта за 20-процентно намаляване на емисиите на парникови газове до 2020 г. Поради това, енергийната ефективност ще продължи да бъде приоритет на енергийната политика на Общността”. Тези формулировки точно отразяват деформираната визия на авторите на стратегията, че намаляването на парниковите газове е главната цел на европейската и национална енергийна политика. Няма съмнение, че енергийната ефективност, със своите последствия върху конкурентоспособността на енергетиката и икономиката, върху енергийната зависимост, цените на енергията и обема на емисиите е приоритетната област на европейската и особено на националната енергийна политика. (По-подробни бележки по обхвата и целите на стратегията са представени в част II на това становище).
- В частта „Статус” на раздела отново се твърди, че „Енергийната интензивност на националния БВП е с 89 % по-висока от средната за ЕС”. Беше вече отбелязано, че според индикаторите за устойчиво развитие на ЕС, България е 5.65 пъти по-енергоинтензивна от ЕС-27 и 6,29 пъти повече от ЕС-15.

I.6. Независимо регулиран и конкурентен енергиен пазар

Разделът представя основните идеи на Третия енергиен либерализационен пакет на ЕС.

- В частта „Статус” се заявява: „От 1 юли 2007 г. българският пазар на електрическа енергия и природен газ е напълно либерализиран. Това означава, че всеки потребител получава законово право на избор на доставчик и на свободен и равнопоставен достъп до мрежата за транспорт на енергия до мястото на потребление”. За съжаление това не е „статус”, а само законово право.

- В частта „Политика” е написано: „Нашето категорично убеждение е, че целите за устойчиво развитие не могат да бъдат изпълнени, без да бъде създаден независимо регулиран и конкурентен пазар за електрическа енергия и природен газ”, след което се декларира, че „в рамките на нашия мандат ще се реализират основните идеи на Третия енергиен пакет”. (Срокът на ЕС е 1,5 години).
- Разделът не анализира съдържателно проблемите на изграждането на конкурентен енергиен пазар. Авторите не са схванали, че предстои силна централизация на пазара на електроенергия и газ в Европа и как трябва България да се приспособява към този централизиран пазар. Някои бележки по тази жизнено важна за енергетиката задача са представени във втората част на становището.

I.7. Средносрочна програма 2009 – 2013 г.

След вече традиционната декларация, че „Правителството на европейското развитие на България ясно осъзнава своята отговорност за реализирането на европейските цели” са представени основни насоки до 2013 г. **1)** Енергийна сигурност на българската индустрия и население. *(Сред приоритетите не е упомената енергийната ефективност, затова пък е декларирана „институционална подкрепа и мониторинг на проекта АЕЦ „Белене” като проект с преобладаващо участие на чужди инвестиции”?!)* **2)** Намаляване емисиите на парникови газове. **3)** Увеличаване дела на ВЕИ в общото крайно потребление на енергия. **4)** Повишаване на енергийната ефективност чрез разработване на национална стратегия по ЕЕ при крайното потребление. *(Защо само при крайното потребление – както досега?!)* **5)** Изграждане на конкурентен енергиен пазар за постигане на приоритетите за конкурентоспособност, енергийна сигурност и устойчиво развитие. *(Виж бележките в част II на становището).* **6)** Подобряване на използването на местни енергийни ресурси. *(Противоречия с числата за националния възледобив в раздел VII).* **7)** Алтернативи за доставките на природен газ. *(Без упоменаване на Южен поток и Набуко).* **8)** Резултати. *(Набор от очаквани резултати). Вече сме към средата на 2010г. Средносрочната програма трябва да касае 2011-2014 г., а не да започва от 2009 и да завършва през 2013 г.*

I.8. Поглед към 2020 г. в цифри

Подчертава се, че разделът е разработен в съответствие с версия от 2009 г. на прогнозен енергиен баланс за 2020 – 2030 г. при допускания за изменение на цените на вносните горива и енергия и цени на тон CO₂, прогнозни ценови индикатори и прогнози за оползотворяване на потенциала на ВЕИ. Първите две прогнози не са публикувани на сайта на МИЕТ, не са известни авторите, няма информация да са обсъждани някъде или публикувани където и да е. Поради това считаме, че динамиката на всички агрегирани показатели – БВП, брутно вътрешно потребление, потребление на енергийни ресурси и електроенергия не са резултат на анализ на макроикономически и отраслови фактори, на човешки ресурси, структура и динамика на енергийния баланс, развитие на индустрията, услугите, домакинствата, селското стопанство, транспорта, което е недопустимо за една стратегия. Подчертава се също, че версията на прогнозен енергиен баланс за 2020 – 2030 г. отчита въздействието на икономическата и финансова криза и е разработена въз основа на допускания за изменението на цените на вносни горива и емисии. Това означава, че всички икономически и енергоикономически показатели носят субективно-илюстративен характер на формулираните постановки в предидущите раздели. Беше вече подчертано, че два основни индикатора – зависимост от внос и енергиен интензитет – са тотално деформирани по причини, обсъждани по-горе.

И все пак:

- От таблицата за цените на вносните горива и емисиите се вижда, че: 1) От 2005 до 2010 г. цената на природния газ е неизменна. Това така ли е? В момента цената на газа на българския пазар нараства с 25 %; 2) Цената на въглищата през 2010 г. е 2,56 пъти по-ниска от тази на газа и 4,18 пъти по-ниска от тази на нефта. 3) Цената на въглищата от 2010 до 2020 г. нараства 1,78 пъти, на газа – 1,66 пъти, на нефта – 1,45 пъти; 4) Към 2020 г. цената на въглищата е 2,4 пъти по-ниска от тази на газа и 3,4 пъти по-ниска от тази на нефта. 5) Цената на тон CO₂ от 2010 до 2020 г. нараства от 14,5 €/тон CO₂ на 25 €/тон CO₂, т.е. 1,72 пъти. От таблицата се вижда също, че потреблението на газ до 2020 г. почти не нараства, а комбинираното производство на топлина и ел. енергия расте. Как се реализира? Плюс програмата за битова газификация? Въз основа на тези числа може да се направи извода, че от енергийна гледна точка, освен за комбинирани цикли, газът за дълъг период не е конкурентен на въглищата.

Енергиен баланс – Базов сценарий

- От таблицата за енергийния баланс – базов сценарий прозира, че: 1) Проектно-стратегията продължава екстензивното развитие на електроенергетиката чрез строителство на АЕЦ „Белене“; 2) Строителство на АЕЦ „Белене“ води до намаляване на националния въгледобив; 3) Поради намаляване на потреблението на електрическа енергия, АЕЦ „Белене“ е насочена предимно за износ – в полза на търговците износители на ел. енергия.
- Беше вече отбелязано, че числата за два основни показателя за устойчиво развитие – енергийната интензивност и енергийната зависимост – са тотално манипулирани. В таблицата зависимостта от внос от 49.5% през 2010 г. намалява към 2030 г. на около 43 % и е значително под средната за Европа, но като се приеме, че ядреното гориво е внос, България в действителност е една от най-енергийно зависимите страни в Европа.

Електроенергетика

Докато в таблицата за енергийния баланс потреблението на електро енергия намалява, на първия ред на този подраздел, непосредствено след гореуказаната таблица се заявява: „Потреблението на електрическа енергия нараства съответно с 8 % през 2020 г. и с 23 % - през 2030 г. спрямо 2005 г.”!?

Енергиен баланс – Целеви сценарий

При еднакъв БВП за Базовия и Целеви сценарий за 2010 и 2020 г. брутно вътрешно потребление на енергия за 2020 г. намалява от 21,6 Мтне за Базовия на 15,8 Мтне за Целевия сценарий. Кой са факторите, водещи до такова намаление? Още един секрет на авторите на проекто-стратегията. След това триумфално се представят измеренията на постигнатите стратегически цели. Както се казва – коментарите са излишни!

Заклучението на стратегията е набор от необосновани твърдения.

- „Гарантиране на надеждна и достъпна енергия на справедливи цени за българския бизнес и граждани”. *Този основен проблем на енергийното развитие въобще не е анализиран и оценяван в проекто-стратегията.*
- „Създаване на доверие към пазара от страна на потребителите”. *Още едно необосновано твърдение ((след отсъствие на критичен анализ на политиката през последното десетилетие, отсъствие на какъвто и да е анализ на недостатъците на функционирането на институциите и държавните фирми и непрозрачност и геноцид над потребителя от енергийните монополисти).*

- „Преодоляване на драматичните различия между България и другите държави-членки на ЕС по отношение на енергийната ефективност”. *Манипулацията с числата за този важен показател вече беше отбелязана.*
- „Пренасочване на мощен финансов ресурс за по-чиста среда и устойчив начин на живот”. *Стандартът и начинът на живот на потребителя- платец на този финансов ресурс, никъде не е анализиран в стратегията.*
- „Нов поглед към енергията и различно поведение на всеки един от нас като потребител”. *В стратегията няма нов поглед към енергетиката, към конкурентоспособността на икономиката и към благополучието на потребителя.*

II. По обхвата и целите на стратегията

II.1. По стратегията от 2002 г. и развитието на енергетиката досега

- Стратегията от 2002 г. не съдържа количествени икономически и енергийни индикатори за развитието, включително перспективни енергопотребности, инвестиции и технологично развитие и по същество беше четиригодишен план за пазарна реформа и приватизация. Опит за оценка на положителните резултати на този план, на погрешно формулираните и погрешно постигнатите и на неформулираните и непостигнати цели е направен в [3].
- От гледна точка на настоящето и бъдещето след приемането на стратегията от 2002 г. МИЕ допусна редица отклонения от устойчивото развитие:
 - Без обоснована визия за икономическо развитие и пазари прогнозирането на електроенергетиката беше системно манипулирано (Приложение 2), предоставяйки простор за екстензивно развитие с държавни гаранции. Количественият анализ на мощностния и електроенергийния баланс до 2030 г. [3] указва на огромен излишък от електропроизводствени мощности - при брутно потребление към 2020 от 37 754 ГВтч, излишъкът възлиза на 38 268 ГВтч или 101,36%. България никога не е изнасяла повече от 7-8000 ГВтч/год.
 - Не беше изпълнен най-представителният документ относно развитието на електропроизводствените мощности в България - приетата от Министерския съвет с Решение No 216/04.04.2003 г. Програма за прилагане на Директива 2001/80/ЕО, касаеща големите горивни инсталации. Тази програма съдържа конкретни мерки и срокове за тяхното изпълнение за всяка действаща горивна инсталация с номинална топлинна мощност над 50 МВт. Заключениета на Програмата са отразени в Преходните мерки за България съгласно Приложение No VI по чл. 20 на Протокола относно условията и договореностите за приемане на България в Европейския съюз и Приложение No VI по чл. 23 на акта за присъединяване, обнародвани в ДВ, бр. 103 и бр. 104 от 2006 г. и ратифицирани със закон, приет от Народното събрание на 11.05.2005 г. (ДВ, бр. 40 от 2005). Предвидените в Програмата мерки обхващаха ТЕЦ „Марица-изток 2“, ТЕЦ „Бобов дол“, ТЕЦ „Варна“, ТЕЦ „Русе-изток“, ТЕЦ „Габрово“, ТЕЦ „Република“ и ТЕЦ „Кремиковци“. Министерството на икономиката, енергетиката и туризма е в дълг към данъкоплатците и потребителите на електроенергия в България и трябва незабавно да преразгледа, актуализира и предоговори конкретните мерки и срокове, предвидени в Програмата. (Подробности-стр.63 и 64 на [3] Проект стратегията въобще не засяга този важен за енергийната сигурност проблем.
 - С изключение на присъединяването на електроенергийната ни система към УСТЕ, както и изграждането на електропровода между България и Македония за последните 6–7 години практически нищо не беше постигнато от набелязаното

повишаване на надеждността на енергийните доставки, включително сигурността на разпределителните мрежи и използване на изгодното географско разположение на България. Предложенията в тази област в проекта стратегията нямат точни количествени и ценови цели и измерения.

- През този период бяха реализирани редица непрозрачни приватизации, сред които и разпродаването на електроразпределителните дружества. И досега не са известни мотивите на тази приватизация и клаузите на договорите. Последствията са ясни: недостатъчни инвестиции, влошена сигурност и ръст на цените на електроснабдяването. Не е ли време да се осветлят тези договори и да се започне преоценка на някои клаузи? Вечно ли българският потребител ще плаща такива големи отчисления на други страни? Как ще функционира напълно либерализираният национален електроенергиен пазар при тези условия? Проектостратегията, декларирайки „достъпна енергия на справедливи(!) цени за българския бизнес и граждани” и „доверие към пазара от страна на потребителите” съвършено не засяга и този проблем.

- Политиката в областта на енергийната ефективност през последното десетилетие беше насочена предимно към крайното потребление, беше прекалено централизирана и кодирана по резултати-спестяванията бяха в т.н.е. без спецификация по енергоносители за да не се конфронтира с екстензивното развитие и да не служи за интегрирано енергийно планиране.

II.2. По проектостратегията, европейските и национални енергийни цели

Европа е пред три основни предизвикателства: изменение на климата, растяща зависимост от вноса на енергоресурси и високи енергийни цени [2]. Новата европейска енергийна политика цели ограничаване изменението на климата, сигурност и конкурентоспособност на енергетиката за икономически ръст, работни места и приемливи цени за потребителите. Тези глобални цели обхващат няколко взаимносвързани проблемни области, резюмирано представени в Приложение 3. Само част от тези приоритетни области намират правилно отражение в проекто-стратегията.

1.”Развитие на вътрешен (за общността) конкурентен енергиен пазар, основан на икономически механизми, включително за търговия с емисии; ефективност; регулация; прозрачност на пазара; приоритетен план за развитие на европейската инфраструктура; надеждност на мрежите; адекватност на развитието на производството на електроенергия и газоснабдяване; енергетика, насочена към обслужване на обществото”.

- *Жизненоважен за България в конкурентен енергиен пазар на общността е проблемът ще бъде ли националната ни енергетика конкурентноспособна. Пълната либерализация на енергийните пазари на електроенергия и природен газ, финансово-икономическата криза, намаляващите енергийни потребности и неясните ценови равнища, ресурсната политика и поведение на големите „играчи“ на Европа и съседните страни създават нова среда за развитие на националната енергетика. В краткосрочен план в условията на толкова неопределености следва да се избират действия, печеливши при всички сценарии („win-win“ стратегия). За българската електроенергетика това значи съсредоточаване на значително по-големи ресурси във всички области на енергийната ефективност и ВЕИ, модернизация на съществуващите мощности и пълнен отказ от развитие с нарастващи пазарни, икономически и социални рискове от крупни енергийни проекти за износ на електроенергия.*
- *Либерализацията на националния газов пазар изисква разнообразяване на източниците и преди всичко привличане и на други доставчици на газ, при това*

конкуриращи досегашния единствен доставчик в газоснабдяването на страната. Само тогава комбинираното централизирано или разсредоточено топло- и електропроизводство може да окаже благоприятно въздействие върху националните потребители. Проектостратегията не само не анализира, а напълно игнорира тези проблеми

- „Адекватност на развитието на производството на електроенергия и газоснабдяване”. Въпреки декларираните намерения проектостратегията продължава да предлага екстензивно развитие на националната електроенергетика.
- „Енергетика, насочена към обслужване на обществото”. Проектостратегията, както вече бе отбелязано, не анализира един от основните проблеми на енергийната ситуация и перспективи-ръста на цените и социалния статус на масовия потребител, което в европейската политика се приема като важен елемент на енергийната сигурност.

2) **„Солидарност между страните членки за сигурност на снабдяването с нефт, газ и електроенергия”**. Провежданата политика, включително в проектостратегията, за увеличаване на зависимостта на България от страна извън ЕС очевидно не е солидарност с една от основните цели на ЕС-намаление на енергийната зависимост.

3) **„Дългосрочна ангажираност към намаляване на парниковите газове и към европейската система за търговия с емисии”**. Тази задача заема централно място в проектостратегията. За съжаление: 1/ Представяйки подробно процедурите и задълженията на страната, стратегията не формулира точно позицията на България в сблъсъка на национални интереси в тази сложна област; 2/ Продължавайки екстензивното развитие на електроенергетиката, стратегията увеличава задълженията ни за намаляване обема на парниковите газове т.к. те са процент от производството на електроенергия; 3/ Енергийната ефективност може да бъде основа за изпълнение на задълженията ни за намаляване емисиите на парникови газове и да носи дивиденди от търговията с емисии, но тя не е съдържателна част от тази проектостратегия.

4) **„Дългосрочни програми за енергийна ефективност на общинско, местно, национално и международно равнище”**. Беше вече подчертана ограничеността по обхват и прекалената централизираност на политиката за енергийна ефективност, както и манипулативното минимизиране на драматичното изоставане на България в тази област. Проектостратегията не предлага конкретни насоки и индикатори по обхвата, йерархията и отрасловите цели, а предлага разработване на отделна стратегия за енергийна ефективност.

5) **„Дългосрочни цели за възобновяема енергия”**. Това е единствената приоритетна област, разработвана под натиска на ЕС достатъчно сериозно. Стратегията правилно акцентира на връзката на постигането на националните цели и енергийната ефективност и на възможностите за продаване на сертификати на други страни в ЕС.

6) **„Европейски стратегически план за енергийни технологии”**. С изключение на нереалните декларации за внедряване в България на технологии за хранилища на CO₂, целящи по-скоро да внушат безперспективност на националния възглед, стратегията напълно игнорира модернизацията на съществуващите термични централи, включително и упоменатите по-горе мероприятия, набелязани като условие за приемането ни в ЕС. Тя също игнорира и постиженията в областта на инсталациите за десулфатизация в комплекса „Марица-изток”.

8) „Развитие на ядрената енергетика”. Единствените количествени изследвания по развитието на националната електроенергетика [3] предлагат препоръчителен сценарий със спестени инвестиции от 14.4 млрд.евро до 2020 г. и 16.6 млрд.евро до 2030г. по сравнение с екстензивния сценарий за развитие. Тези огромни инвестиционни спестявания на здравия разум могат да помогнат на страната да реши значителни икономически и социални проблеми: енергийна ефективност, пътища, здравеопазване, образование. По икономически, балансови и режимни съображения АЕЦ „Белене” отпада от препоръчителния сценарий до 2030 година.

Без всякакви изследвания и анализи в таблиците в последната част проектостратегията прокарва отново строителството на АЕЦ”Белене”. Нещо повече-в условията на тежка финансова криза България отново търси средства да финансира тази централа, без да е ясно дали тя ще се строи. Това финансиране е в противоречие и с Илюстративната ядрена програма на ЕО [4], където в раздела „Финансови проблеми” изрично е подчертано „Важно е да се осигури, че в ЕО ядрените енергийни проекти няма да бъдат подпомогани от каквито и да са държавни субсидии”. Тази политика, продължавана под външен натиск, е пряко нарушение и на изискванията за „интегриране на европейската енергийна политика с политиката за развитие на общността” и” провеждане на международна енергийна политика, насочена според европейските енергийни интереси”.

III. Заключение

След толкова бележки по всеки от разделите можем да синтезираме:

- Проектът за енергийна стратегия не прави анализ на енергийното развитие през последното десетилетие. Както стратегията от 2002, този проект отново е без ясни национални цели и индикатори за развитие.
- Десетките приоритети на проекта за стратегия, както и структурата им по раздели, илюстрира неспособност енергетиката да бъде анализирана като единна система, както и да се оценяват взаимодействията ѝ с икономиката и обществото. Не е представен в частност никакъв анализ на влиянието на енергийната политика върху енергийните цени, конкурентността на икономиката и благополучието на потребителите.
- Насочен предимно към намаляване на емисиите, проектът за стратегия не обхваща, а често и противоречи на основните проблемни области на европейската енергийна политика .
- Манипулацията с количествените измерения на два от основните индикатора за устойчиво развитие – енергийна интензивност и енергийна зависимост – деформира оценката за състоянието и целите за развитие. Предложението на проекта да се разработи стратегия за енергийна ефективност отделно от тази за енергетиката е методически и управленчески неприемливо. Отделянето на енергийната ефективност като приоритетна област на енергийната политика от цялостната енергийна политика прекъсва значимостта ѝ за енергийните потребности, конкурентоспособността на икономиката, околната среда (вкл. емисии CO₂) и цените и открива пътя за екстензивно развитие, препоръчвано в стратегията.
- Проектът за стратегия не анализира съдържателно проблемите на конкурентоспособността на националната електроенергетика в условията на общоевропейския либерализиран пазар, както и модернизацията на електропроизводствените мощности като жизнено важна задача в тази нова реалност.

- С изключение на функциите на енергийния регулатор, проектът не прави анализ на структурата и функциите на енергийните институции, на корупцията в енергетиката и на състоянието и насоките за усъвършенстване на българското енергийно законодателство.
- Предлагащото продължаване на екстензивното развитие и в частност продължаване строителството на АЕЦ "Белене" е в полза на корпоративни и чужди интереси и е против възстановяването на страната. То е в противоречие и с Илюстративната ядрена програма на ЕО, с „интегрирането на европейската енергийна политика с политиката за развитие на общността" и с „провеждането на международна енергийна политика, насочена според европейските енергийни интереси".

С изключение на политиката в областта на парниковите газове и ВЕИ, проектът за стратегия на енергетиката е инерционно продължаване на миналото в бъдещето и е неприемлив. България се нуждае от нова енергийна политика за конкурентноспособна енергетика и икономика и благополучие на потребителя. Ето защо проектът трябва да се върне за преработване.

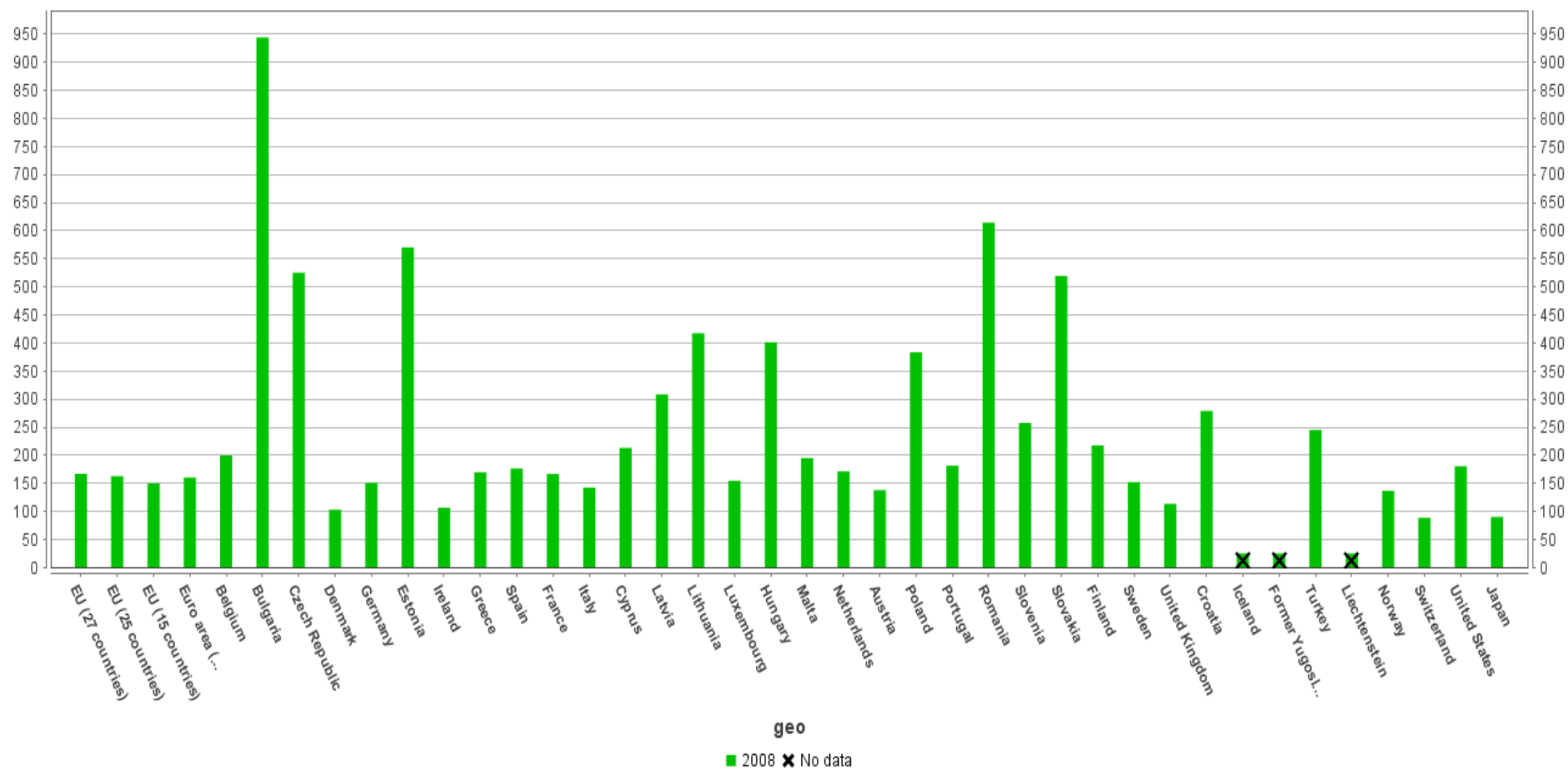
Литература

1. ЕС, Eurostat, 2010, (<http://ec.europa.eu/eurostat>);
2. Communication from the Commission to European Council and European Parliament "An Energy Policy for Europe" {SEC (2007)}, Brussels, 10.1.2007 COM (2007) Final;
3. Цветанов П., Г. Стоилов, Л. Аджарова, Т. Манойлова, Г. Босев, Електроенергетиката на България-развитие и обществена цена, Българска академия на науките, Академично издателство „Проф. Марин Дринов", София, декември, 2009, електронната версия на книгата е достъпна на http://www.eap-save.eu/index.php?id_page=64
4. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee: Update of the Nuclear Illustrative Programme in the Context of the Second Strategic Energy Review, http://eu.europa.eu/energy/strategies/2008/doc/2008_11_ser/2/nuclear_illustrative_programme_pinc_updt_communication.pdf;

Приложение 1 – Энергийна интензивност на brutния вътрешен продукт в кг н.е. за 1000 Евро през 2008 г.

Energy intensity of the economy

Gross inland consumption of energy divided by GDP (kilogram of oil equivalent per 1000 Euro)

Приложение 3

Енергийната политика на Европейската общност

Европа е пред три основни предизвикателства: изменение на климата, растяща зависимост от вноса на енергоресурси и високи енергийни цени. Новата европейска енергийна политика цели ограничаване изменението на климата, сигурност и конкурентоспособност на енергетиката за икономически ръст, работни места и приемливи цени за потребителите. Тези глобални цели обхващат няколко взаимносвързани проблемни области [2, 3]:

- 1) развитие на вътрешен (за общността) конкурентен енергиен пазар, основан на икономически механизми, включително за търговия с емисии; ефективност; регулация; прозрачност на пазара; приоритетен план за развитие на европейската инфраструктура; надеждност на мрежите; адекватност на развитието на производството на електроенергия и газоснабдяване; енергетиката, насочена за обслужване на обществото;
- 2) солидарност между страните - членки за сигурност на снабдяването с нефт, газ и електроенергия;
- 3) дългосрочна ангажираност към намаляване на парниковите газове и към европейската система за търговия с емисии;
- 4) дългосрочни програми за енергийна ефективност на общинско, местно, национално и международно равнище;
- 5) дългосрочни цели за възобновяема енергия;
- 6) европейски стратегически план за енергийни технологии;
- 7) изследвания и технологии към нисковъглеродни емисии от органичните горива, включително развитие на чисти въглища, отделяне и хранилища за CO₂;
- 8) развитие на ядрената енергетика (според национален избор на страни - членки), разработване на най-авангардни ядрени реактори за тези страни (в съответствие с изискванията на общността) при едновременно решаване на проблемите на ядрените отпадъци и извеждането от експлоатация;
- 9) интегриране на европейската енергийна политика с политиката за развитие на общността;
- 10) провеждане на международна енергийна политика, насочена според европейските енергийни интереси.